

EUGENIA GROȘAN – PAȘI ÎN TIMP, ED. MIRADOR, ARAD 2009
O CARTE CE VA RĂZBATE TIMPUL
A BOOK THAT WILL DEFY THE PASSAGE OF TIME

Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Abstract

The book of poems “Steps in Time” offers a refreshing reading, in which the lyrical gift of the poet chooses the most appropriate words for conveying states of mind, turmoil and life aspirations.

The places and games of childhood, described with a warm-hearted affection, the grandparents, parents, the habits of people and the spectacle of nature, under whose rainbow, the poet will say: “My tear is rain/ and a sun drop forever...” are a subject for meditation.

All together, they come to convince us that “Poetry was born in a village” (to paraphrase Lucian Blaga, for whom “Eternity was born in a village”).

Hence, the due respect for the words summoned by the poet, to tell us, delicately, wisely and without any ambiguities, of the realities of the soul, aspirations and doubts, straightforward convictions laden with symbols that are not aggressive, but always filled with a substance that has the gift of making us more confident in the brighter side of life.

Eugenia Groșan’s “Steps in Time” accompany feats of poetry of the truest sort which will defy the passage of time, for the glory of the Romanian language!

Key words: *poems, lyrical imagery, the mysterious world of words*

Cuvinte cheie: *poeme, imagini lirice, lumea tainică a cuvintelor*

Preliminarii

Educația umanistă a liceenilor de la Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, grație profesorilor acestei școli de elită a Aradului, a contribuit la obținerea unor rezultate de excelență.

În această primăvară am participat, în sala festivă a liceului, la lansarea unei cărți de basme (*A fost odată... în mintea noastră*) scrisă de elevii clasei a X-a E și editată de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, cu o prefață elogioasă semnată de prof. univ. dr. Aurel Ardelean, rectorul acestei universități.

Din acest corp profesoral al Colegiului Național „Elena Ghiba Birta” făcea parte, până acum câteva săptămâni, și distinsa profesoară de limba română, Eugenia Groșan.

La 21 mai 2009, la festivitatea de inaugurare a Centrului de Cercetare a Literaturii Argheziene de la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, avea să participe – atrasă de miracolul poeziei lui Tudor Arghezi – pe lângă acad. Eugen Simion, și prof. Eugenia Groșan, în noua sa calitate de inspector școlar general! (fără să știu, atunci, că venise... Poeta!)

Faptul că delicata profesoară de limba română, Eugenia Groșan, are vocația sacrificiului pentru Binele Școlii, a însemnat mult pentru a fi investită cu demnitatea de conducător al învățământului preuniversitar arădean.

Având acum în față cartea poetei Eugenia Groșan, *Pași în timp*, apărută la Ed. Mirador din Arad, descoperim cu satisfacție și respect drumul autoarei, ai cărei pași au condus-o prin lumea tainică a cuvintelor.

Volumul *Pași în timp* se deschide cu poemul *Piese de puzzle* – prin care poeta trăiește un sentiment de neliniște din cauza cuvintelor: „*Îmi alunecă cuvintele... vreau să le prind, să le simt răcoarea*”... dar cuvintele sunt „*cam rebel*”, iar după multă căutare le găsește „*din întâmplare*”, dar poeta este cuprinsă de îndoială, pentru că: „*Cineva râde de noi,/ de jocul nostru gândit, calculat./ S-ar putea să nu iasă nimic niciodată*” (*Piese de puzzle*).

Desprindem din acest poem – prefață crezul literar al autoarei și responsabilitatea în actul creației.

Autoarea creează imagini lirice care rămân de la prima lectură: „*e un loc acolo de-ntâlnire/a clipei devenite amintire*”.

„*Nu știu de ce secunda mă destramă
se arcuiesc în mine Căi Lactee,
apoi se sparg în scânteieri de-aramă
lasând un vag parfum de orhidee*”.

Jocul dragostei, ce pare fără sfârșit, începe cu un șir de negații:

„*Nu mă atinge...*

Nu mă privi...

Nu-mi vorbi...

Nu cânta...

Nu pleca... Dintre rele, / povara asta-i cea mai grea.

- *Rămâi, chiar dacă prin casă / mobilele ar începe să zboare,/ chiar dacă din atâtea / nu vom mai distinge nici o culoare, / chiar dacă roiuri de cuvinte / ne vor lua-o-nainte/ - Rămâi. / Cântă ce vrei / Sunt om mai întâi.*”

Întrebările tulburătoare ale dragostei, în căutarea jumătății care să îplinească iubirea din poemul *Poarta sărutului*, „*cad peste noapte cu străluciri de rouă*”.

În poemele sale lirice domnește o frământare sufletească ce ar vrea să cunoască „*Enigma dragostei*” sau să mai retrăiască poveștile copilăriei, când „*prin casă umblau bunicii*”, iar „*de sub sobă începea harnic torsul pisicii*”.

Anii copilăriei sunt rememorați în poezia *Acasă*, cu toată frumusețea casei părintești și a obiceiurilor respectate cu sfințenie, după legile armoniei din familie, cu gesturi simple ca marile adevăruri din care se nasc principiile de conduită în viață.

Măreția lucrurilor simple, poeta Eugenia Groșan o redă în finalul poeziei *Acasă*, prin versurile: „*Odaia de văiușă arsă / vă cinstește / cu busuioc la fereastră*”.

Atentă la detalii, Poeta caută deseori cuvintele cele mai potrivite pentru a face ca o imagine nouă să stăruie cât mai mult în sufletul cititorului, pentru că „*Vine o vreme când dăm socoteală*”; „*Plânsul zadarnic e gest blocat / nu înduioșează pe nimeni*”. În asemenea împrejurări „*cuvintele se văd respinse*” (*Gara visată*). Alteori, „*într-un muzeu de artă modernă*” întâlnim „*farfurii pictate cu mizeriile vieții*” (*La Budapesta*).

Călătoria, pentru autoare, este un dor sfâșietor după „*salcâmi cei albi cu albine / și nori călători pe deșerturi senine*”. Este dorul „*după munte și mare*”, după întreaga natură în care sufletul se simte liber în fața tainelor ei (*În lume*).

Trecând din meditații filosofice asupra vieții în lumea reală, autoarea va spune: „*Am reînvățat să trăiesc. / Literatura vieții mele a coborât în stradă, / cu picioarele pe pământ*”, după ce constată că „*Ne copleșesc cuvintele din vocabularul fundametal – verbe, substantive, adverbe și altele, precum și cuvintele de legătură. Fără legătură nu putem trăi.*” (*Această scrisoare*)

O trăsătură constantă a poeziei Eugeniei Groșan este meditația:

„*Caii vin la fântână, fântâna-i amână
Obosiți, lasă capul pe gura-i bătrână.
Din ochii lor moi curg izvoare de apă,
se umple fântâna cu lacrimi și caii se-adapă*”

(*Caii nopții*)

Este, aici, o imagine surprinzătoare, o metaforă a propriului sacrificiu prin care poți obține o mulțumire de durată.

Duișia, ca o apă limpede, te lasă să vezi până în adâncul sufletului trăirile curate de altădată, în preajma bunicii: „Știu, ai plecat în anotimpuri / străine, / dar eu / încă te văd venind din grădină / ... când culegeai pentru mine prima căpșună... buna mea bună...” (Anotimpuri străine).

Cuvintele o ajută pe poetă să-și definească destinul, spunând: „Aș încerca o împăcare / între ceea ce pot și mi se cere, / între mine și restul lumii... / între puțin și tot, / între pelin și miere, / dar / o imposibilă trecere / dinspre mine-n spre mine / mă ține mereu la distanță.” (Cuvinte).

Aici este întreaga filosofie a vieții, cu limitele ei ca bariere ale aspirației spre desăvârșire, dar și motiv de acumulare a forței necesare de a depăși situațiile dificile cu care ne întâlnim adesea.

Stăpână pe arta descrierii, autoarea știe să vizualizeze imagini în care sobrietatea este înveselita de un umor subtil: „Într-o vară / am stat întinși pe iarbă / cu cerul deasupra capului. / Mi-ai cules soc / și alte buruieni de pe deal / pe care le-am presat într-o carte... Dar de moștenirea asta / nu se mai ocupă nimeni.”

Aceeași finețe a stilului o întâlnim și în balada *Curcubeu*:

„Se-ntâmpla în urmă cu sute de ani...
Trăiau odată și erau contemporani
O floare de măceș, / roșie
de-a amiezii văpae, / și-un fluture cu
desene colorate / pe aripi subțiri, catifelate...”

a căror poveste de dragoste ne înduioșează, întrucât după momentele de fericire dintre floare și flutur... „vine vânt sau ploaie / trupul ei de floare se înmoaie...” iar fluturașul sfârșește „jos în praf”.

Pentru că poezia este „când două cuvinte se întâlnesc pentru prima dată”, voi ilustra, în continuare, acest crez cu unele asemenea întâlniri din *Pași în timp*:

„Floarea-mi picură-ureche
mersul tău de iarbă-naltă

.....
Floare, capăt de poveste” (Floarea)

sau: „Martie abia a coborât din munte / și-a vopsit verde
pletele cărunte”... ”În aer nasc păsări alb tril.” (Gând vegetal)

sau: „... rătăcitori și noi, / veniți de nu-se-știe-unde, /
pe pământul acesta, / pentru nu-se-știe-cât / până
nu-se-știe-când”... „între noi așezându-se timpul.” (Indici spațiale)

sau: „Nu-mi spune nimic, / Lasă tăcerea / sau
cântecul să vorbească / în liniștea orei nepământescă”. (Joc ascuns)

sau: „ Când vom fi odată bunici...
O să-ți amintesc timpul în care mă
stârneai și te jucai / cu orele mele de jar” (inedită metaforă a dragostei!)

Universul poetic pentru Eugenia Groșan înseamnă trăirea timpului la maximă intensitate, cu bucurie și tristețe, cu lumini și umbre, cu entuziasm și regrete, cu zile și nopți, cu dor și uitare, cu speranță și deznădejde:

„Amăgire e totul (spune poeta)
Ne uităm pe noi înșine
Secăm ca niște fântâni.
Nu putem schimba voința celorlalți,
nu-i putem implora să rămână.”

Pentru Poetă, „Oamenii sunt niște ființe ciudate”, iar dragostea – „o scânteie ce face universul magic”... „sunt și secunde în care merită să trăiești.” (Ființe ciudate)

Când realitatea este privită cu detașare, Poeta va spune:

„Orașul te trage de mână,

*Uneori el e omul cel chel,
Oriunde poți da de-o fântână...
Iubește omul la fel!” (Printre mâțișori)*

Interiorizată, Poeta se confesează:

*„Lacrimile mele / au adus ploaia / din seara asta...”
„În iulie trecut / era să cadă și sufletul /
din pom...” (Vremea merelor)*

Stările de tristețe își fac loc deseori în singurătatea poetei: *„În urechi îmi răsună / o meditație solemnă / Nu cad bobite de grâu, / Ci de ploaie. / E o nuntă ușor stranie, / dar ce-mi pasă, / sunt mireasă, / cununată cu singurătatea.” (Nuntă)*

sau: *„Se rostogolesc tăceri, / doar când și când se mai aude răsufierea disperată a unui cuvânt.” (Igienă morală)*

Poezia *În curtea școlii* este o baladă cu un nuc bătrân, cu profesori ce se plimbă-n amintiri, cu plecarea timpului prin noi, în care poeta n-ar vrea să se despartă de sine, tânjind de dorul dimineților, *„de tot ce se petrece simplu cu rânduiala ancestrală.” (În curtea școlii)*

Concluzii

Cartea de poeme *Pași în timp* oferă o lectură reconfortantă, în care harul liric al Poetei alege cele mai potrivite cuvinte pentru redarea stărilor sufletești, frământările și aspirațiile vieții.

Locurile și jocurile copilăriei, descrise cu o caldă afecțiune, bunicii, părinții, obiceiurile oamnelor și spectacolul naturii – sub a cărui curcubeu poeta va spune: *„Lacrima mea-i ploaie / și strop de soare mereu...”* sunt un prilej de meditație.

Toate, împreună, vin să ne convingă că „Poezia s-a născut la sat” (ca să-l parafrazăm pe Lucian Blaga, pentru care „Veșnicia s-a născut la sat”).

De aici, respectul cuvenit față de cuvintele chemate de Poetă să ne vorbească, cu finețe, înțelepciune și fără ambiguități, realități sufletești, aspirații și îndoeli, convingeri tranșante încărcate de simboluri neagresive, și, întotdeauna pline de un conținut ce are darul de a ne face mai încrezători în partea luminoasă a vieții.

Pașii în timp ai Poetei Eugenia Groșan însoțesc o poezie adevărată ce va răzbate, în timp, spre lauda limbii române!

